

15 JAAR VASTE GROND ONDER DE VOETEN VAN DE IMPROVISATOR

Het gaat goed met de Belgische jazz. Mijn geschiedenis terzake gaat weliswaar niet zo ver terug als die van sommige auteurs in dit boek, maar na vier jaar werken in een organisatie als JazzLab Series kan je er moeilijk naast kijken. Op één jaar tijd 103 concerten organiseren met een vijftiental groepen in de helft van een op zich al klein landje, dat kan je moeilijk bloedarmoede noemen. Die weldadigheid is natuurlijk te danken aan de muzikanten. Geen levende muziekscène zonder een regelmatige instroom van begeisterende muziek. Het pionierswerk van de zogenaamde ‘gouden generatie’ zorgde vanaf het begin van de jaren '90 voor belangrijke scharniermomenten en hielp het idee achter JazzLab Series inspireren. Die muzikanten – niet toevallig vind je enkele van hun namen terug op de affiches van de JazzLab Series AllStars Band – zijn ondertussen de leraren van jongere generaties. Ze zijn een uitstekende bron voor overdracht van kennis en vakmanschap aan de virtuozen van morgen. Je leest er meer over op andere pagina's in dit boek. Daarnaast is uiteraard ook de sterke ontwikkeling van jazz aan de conservatoria sinds een tiental jaren een vruchtbare voedingsbodem voor nieuw talent.

En JazzLab Series? Ligt deze organisatie mee aan de basis van het bloeiende nationale jazzleven, of plukken wij de vruchten van de arbeid en inspiratie die de muzikanten en hun opleidingen leveren? Vanuit mijn achtergrond in de klassieke sector wist ik dat de jazzwereld niet bijzonder strak georganiseerd was. Waarom zouden ze ook? Jazz is toch de muziek van de kroegen, bedreven door de meesters van de improvisatie, die voortdurend van groep wisselen en hun grootste momenten beleven tijdens een spontane jamsessie? Bij JazzLab Series gaat het er anders aan toe, zo zou blijken, en veel tijd was er niet nodig om te beseffen dat deze organisatie zijn solide werking dankte aan een eenvoudig, maar onverwoestbaar idee. Een idee bovendien met een sterk idealistische grondslag, geboetseerd naar de noden van de artiest. Hier was een organisatie aan het werk die de Belgische jazzmuzikanten dezelfde kansen bood als internationale namen die op onze podia uitgenodigd worden.

JazzLab Series gaat elke maand op tournee met een Belgische jazzband. De concerten vinden plaats in goede technische en akoestische omstandigheden, voor een aandachtig (én betalend) publiek. Ze worden steeds als tournee gepromoot en dit alles met een eerlijke verloning voor de muzikant. Het idee van een netwerk was van bij het begin aanwezig, Series, weet u wel...; om de groepen meermaals te laten spelen op een korte tijdspanne. Dit was artistiek vruchtbaar omdat de bands op die manier

aan hun groepsklank kunnen werken en promotioneel interessant omdat meer pers-aandacht kan losgeweekt worden dan voor een losstaand concert. Op dit moment bestaat het netwerk uit ruim 20 partners, voornamelijk cultuur- en kunstcentra, in Vlaanderen en Brussel, geografisch evenwichtig gespreid. Negen groepen (maandelijks van september tot mei) toeren in reeksen van 6 tot 12 concerten langs deze partners. Daarnaast is er een samenwerking met de Franse regio Nord – Pas-de-Calais, waarbij Belgische en Franse groepen op elkaars grondgebied spelen.

Een waar platform ter ondersteuning van de Belgische jazz dus. Ondanks de moeilijkheid om voor een jazzconcert veel volk op de been te brengen, werden steeds meer zalen verleid om in dit netwerk te stappen. Die groei zou een accentverschuiving in de werking teweeg brengen: naast de deelnemers van het eerste uur zoals De Werf, Gele Zaal, De Spiegel, Limelight, Centrum Netwerk,... die onvervaard hun nek uitstaken om nieuwe jazz te laten horen, traden steeds meer podia die absoluut geen jazztraditie hadden tot het netwerk toe. JazzLab Series werd een uithangbord voor het betere jazzconcert en een aantrekkelijk alternatief voor cultuurcentra om de sprong naar een nichegericht genre te wagen: de kwaliteit is gegarandeerd en een landelijk gevoerde promotie zorgt ervoor dat het concert van een nog onbekende groep in een ruimer en dus beter onderbouwd verhaal gekaderd wordt.

Het is treffend dat op de basisbeginselen van JazzLab Series na 15 jaar nog geen sleet zit. Ze hebben de groei van de voorbije jaren moeiteloos gevolgd en zelfs begeleid. De aandacht mag echter geen moment verslappen. De toename van goede muzikanten en de uitbreiding van het netwerk stellen voortdurend nieuwe uitdagingen. Uitdagingen die soms meer vereisen dan hard werken. We moeten onze positie in het landschap in vraag stellen en indien nodig de werkwijze bijstellen.

Door de toename van muzikanten bijvoorbeeld. Niet alleen in kwantiteit, maar ook in diversiteit. De ene houdt vast aan het strikte jazzidioom en ontwikkelt zijn stijl met respect voor grote voorbeelden uit het verleden. Anderen benadrukken de openheid van jazz en tasten de grenzen af met verwante genres en atypische instrumenten. Moet JazzLab Series al die bewegingen volgen en een staalkaart bieden van een voortdurend uitwaaierende scène? Of moeten we voor onszelf een definitie van jazz vastleggen en daarin specialiseren? Ik zou durven stellen dat JazzLab Series in de eerste plaats op zoek moet gaan naar de meest ‘relevante’ muziek; muziek die ons vertelt waar het jazzleven in België vandaag voor staat. Het is een uitgangspunt dat elke strikte definitie van het genre overschrijdt. Als een muzikant iets zinvol te zeggen heeft over jazz, dan zal je dat als luisteraar horen en voelen in zijn repertoire, ongeacht of het nu om standards gaat of om een zoektocht naar nieuwe klanken via elektronische hulpmiddelen. Dat is een esthetische overweging die misschien nogal theoretisch overkomt. Ze weerspiegelt zich echter in de praktijk van het samenwerken met onze partners. Zij die een traditie hebben om creaties of eigen producties te brengen, zoals de Gentse Vooruit of de Brusselse Beursschouwburg, leggen andere accenten dan een traditionele jazzclub als Onder den Toren in Mol. Beide verschillen dan weer van cultuurcentra die hun publiek willen inleiden in het genre en de drempel liefst niet te hoog

leggen. Elk profiel creëert zo zijn verwachtingen. Het risico bestaat dat programmeren naar de gemene deler van deze verwachtingen een afgevlakt resultaat oplevert. Om de temperatuur van de hedendaagse jazzscène correct te weerspiegelen moeten we radicaal voor de meest waardevolle projecten kiezen. De toeschouwers mogen uitgedaagd en geprikkeld worden, hun vooropstellingen over het genre mogen al eens op hun kop gezet worden. We hopen dat de partners dat principe willen volgen en al eens een minder vanzelfsprekende verschijning op hun podium plaatsen.

Deze redenering houdt geen rekening met leeftijden of generaties. Moet JazzLab Series dan niet in de eerste plaats jong talent ondersteunen? We beschouwen het inderdaad als een kerntaak om de opkomende generatie jonge leeuwen de kans te bieden in de beste omstandigheden op goede podia te staan. We zijn trots dat een jonge Jef Neve toen hij nog een onbeduidende jazznaam was zijn messen heeft kunnen slijpen tijdens onze tournees. Maar als een muzikant als Ben Sluijs zijn succesvol kwartet ontbindt om zichzelf heruit te vinden met een nieuwe, uiterst scherpzinnige groep, dan is hij daarmee evengoed welkom in ons programma. JazzLab Series is het grootste netwerk van jazzpodia in Vlaanderen en dus slaat onze verantwoordelijkheid op de hele scène.

Dat brengt ons tot een volgende vaststelling en bedenking. Vooralsnog is er sinds de oprichting van JazzLab Series geen andere werking ontstaan die zich op dezelfde schaal inzet voor de promotie van jazz. De verwachtingen van de muzikanten zijn dan ook hooggespannen. Onze organisatie heeft heel wat zalen kunnen overtuigen om deze muziek op het menu te zetten. Dat is voor iedere muzikant een goede zaak. Tegelijk maakt het die muzikant ook afhankelijker van de selectie van JazzLab Series. Spreiding in het landschap is daarom voor ons een essentieel punt. Er moet ademruimte zijn voor andere plaatsen om jazz te tonen. De landsgrenzen zijn echter nooit ver weg in onze contreien. Vlaanderen blijft klein, maar zijn jazzscène groeit. Vandaar de grote druk die op onze schouders rust en bijgevolg de oncomfortabele positie waar Rik Bevernage het elders in dit boek over heeft. Voor muzikanten is JazzLab Series vooralsnog de beste manier om hun muzikaal ei aan zoveel mogelijk publiek kwijt te kunnen. Maar de mogelijkheden zijn nu eenmaal begrensd – geografisch én financieel. Ondanks het onbetwistbare uitgangspunt dat we een platform zijn dat de muzikanten zo vaak mogelijk wil helpen spelen, wordt onze alomtegenwoordige aanwezigheid in het landschap wel eens aangevoeld als een drang naar een monopoliepositie. Dat plaatst ons voor een dubbele uitdaging.

Eenzijds mogen we de voeling met de muzikanten nooit verliezen. JazzLab Series heeft heel wat gedaan om het aantal goede speelplaatsen voor jazz in Vlaanderen te doen toenemen. Als desondanks het landschap te klein blijkt voor de creativiteit die overal opduikt, dan moeten wij als grootste jazzorganisatie in Vlaanderen bereid zijn om mee te denken hoe deze situatie verbeterd kan worden. Muzikanten dreigen anders het gebrek aan mogelijkheden te verwarren met een gebrek aan inspanning van JazzLab Series. Nochtans behoort het als concertorganisator strikt genomen niet tot onze taak om de krijtlijnen van het jazzlandschap uit te tekenen. Er zou een soort

steunpunt voor jazz moeten bestaan, dat kan helpen om de afstand tussen organisatoren, muzikanten en overheden kleiner te maken. Vanuit zijn positie en ervaring zou JazzLab Series wel een uitvalbasis of minstens een goed partner kunnen zijn voor een dergelijk steunpunt. Intussen wil ik de hand uitsteken naar de muzikanten om een constructieve dialoog aan te gaan over de manier waarop JazzLab Series – binnen zijn eigen doelstellingen – aan hun noden tegemoet kan komen.

Anderzijds moeten we de contouren van onze werking en de interne doelstellingen blijven scherpstellen. In Vlaanderen hebben we een mooie geografische spreiding van 20 partners. Dat netwerk en de maandelijksse tournees die er passeren, blijven onwrikbaar de kern en het zwaartepunt van onze werking. Maar zoals hierboven aangehaald werd, is de oppervlakte van ons Vlaanderenlandje niet even groot als de ambitie van zijn artiesten. Moeten we het als onze taak beschouwen om de grenzen over te steken? Er is regelmatig overleg met de Brusselse organisatie Les Lundis d'Hortense. Hun werkterrein strekt zich over heel Wallonië uit. We smeden plannen om de komende jaren nauwer samen te werken, maar omdat Vlaamse groepen ook in hun aanbod opgenomen worden, lijkt het een goede zaak dat onze beide organisaties complementair naast elkaar werken en zich niet op het terrein van de ander begeven. In 2006 zijn we begonnen met een samenwerking met de Noord-Franse regio Nord-Pas-de-Calais. Een zestal partners in elke regio plaatsen groepen van de andere kant van de grens op hun podia. Dit totaal nieuwe initiatief vroeg om een specifieke aanpak, maar algemeen genomen werkt dit uitwisselingsproject goed. Zo goed zelfs dat naar aanleiding daarvan een uitnodiging kwam vanuit het Duitse Ruhrgebied om te helpen een netwerk op te richten van een zestal Europese landen om (voornamelijk jonge) jazzgroepen te laten toeren tussen de verschillende partners. Net als het hierboven genoemde steunpunt gaat dat momenteel onze mogelijkheden – en strikt genomen ook onze huidige intenties – te buiten. Maar het zijn vraagstukken die steeds dwingender worden.

Het mag duidelijk zijn dat er veel gebeurt. Maar er staat nog veel meer te gebeuren. Het verhaal van JazzLab Series is een heerlijk verhaal. Een verhaal dat gebouwd werd rond een ijzersterk idee, ingegeven en ontwikkeld door gepassioneerde mensen. Wat mijzelf hierin opvalt, is het moeiteloze samengaan van verleden en heden. Het idee van de tournees met Belgische groepen is gedurende 15 jaar ongewijzigd gebleven. De oprichters en allereerste partners maken nu nog deel uit van de raad van bestuur, kiezen mee de groepen die toeren en plaatsen hen op hun podia. Dat leidt helemaal niet tot verstarring of protectionisme. Er is een grote openheid om de toekomst tegemoet te treden, en er wordt veel vrijheid gegund aan het kleine team dat de dagelijkse werking opvolgt – en waarvan ikzelf deel uitmaak. Een sterke ruggengraat om op terug te vallen en een open ruimte om te plaveien met nieuwe wegen, maken het een zegen om hier te mogen werken. Daarom wil ik mijn laatste zin reserveren om de mensen achter JazzLab Series bijzonder hartelijk te danken en te feliciteren: het boek dat hier ligt is het resultaat van hun geloof in en werk voor de Belgische jazz.